

Huis Nuesink,

De Roos van Dekama 5, Amstelveen

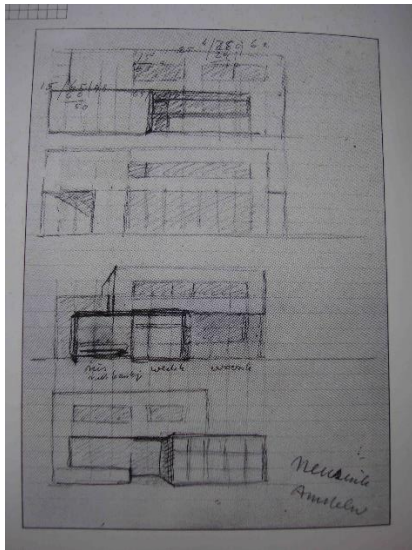
Foto's: eigen collectie en Funda.nl

herinneringen van de dochter des huizes

In 1964, het jaar van zijn overlijden, ontwierp Gerrit Rietveld zijn laatste woonhuis in opdracht van familie Nuesink in de wijk Bankras in Amstelveen. De heer Nuesink sloot zich aan bij het initiatief van zijn vrienden Dolk, Engelhard en Wijs om Rietveld in te schakelen voor het ontwerp van hun huizen in Amstelveen, Kostverloren. Hier staan nu drie, overwegend witte Rietveldhuizen in de Straat van Mozambique op de nummers 1, 3 en 5. Deze zijn dus eveneens ontworpen in 1964. Al deze ontwerpen ontstonden precies veertig jaar en tientallen woonhuizen na Rietvelds eerste, het z.g. Rietveld-Schröderhuis in Utrecht. Dit laatste viert dit jaar, we schrijven 2024, al zijn eeuwfeest. Ongelooflijk als je ziet hoe revolutionair het ontwerp nog steeds is.

In alle vier de ontwerpen, dus ook in het huis Nuesink, speelt Rietveld met in elkaar geschoven blokken. De gevels zijn strak en vlak, de contouren van het huis hoekig; steeds met een (aanzienlijk)groter bouwvolume op de begane grond dan op de eerste etage. Zoals in veel van zijn latere huizen werkte de architect hier met verschillende kleuren bakstenen: wit/grijs (geglazuurd) en ruw zwart. Verder vertoont het huis buiten en binnen een aantal typische modernistische kenmerken zoals een strakke indeling met rechte hoeken, vlakke kozijnen, een leveranciersingang en -kastje aan de zijkant, verzonken gordijnrails en heel veel licht binnen. In principe ontbreken drempels behalve

op de overgangen van natte naar droge ruimten. Ook plinten zijn niet aanwezig (maar werden in 1971 wel in diverse vormen aangebracht). De verhoudingen tussen ramen en geveloppervlakken zijn terug te brengen tot vierkanten, zoals blijkt uit de enige schets die Rietveld voor het huis maakte.

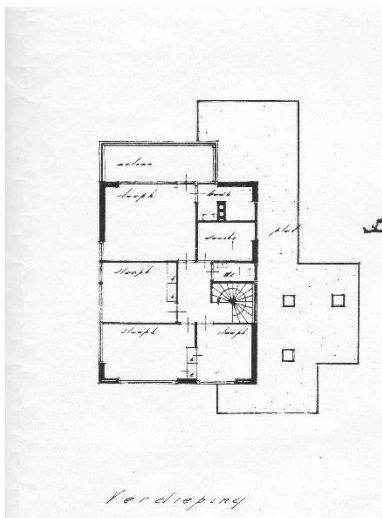

Schets Rietveld

Ook de maten van de verschillende ruimtes hebben steeds prettige verhoudingen, waardoor geen enkele kamer hokkerig voelt. Verder steken de vensterbanken nergens over. Binnen zijn deze van zwarte natuursteen. Het houtwerk aan de buitenzijde is wit, met uitzondering van de deuren, die allemaal blauw waren/zijn. Rietveld gebruikte hier (gelukkig voor de energierekening) geen stalen kozijnen. D.w.z. dat ze voor zover ik weet wellicht wel in staal zijn gedacht, maar nooit zo zijn uitgevoerd. Binnen zijn de kozijnen van de deuren wel van staal.

Ook beide garagedeuren waren blauw. Een tijdlang zijn deze voorzien geweest van gelakte teak schootjes. Dit niet-authentieke aanzien is in 2018 gelukkig weer hersteld met het plaatsen van een enkele, nieuwe deur. Deze werd weer Rietveld -blauw. Dit grote vlak komt dichterbij de buurt van het door Rietveld getekende doorlopende vlak (verdeeld in vijftien vierkanten) van het eerste schetsje.

Van de spreekwoordelijke soberheid van Rietvelds architectuur is in huis Nuesink minder sterk aanwezig. Het huis heeft en op verzoek van Nuesink twee badkamers gekregen. De ene, weliswaar kleine, is uitsluitend toegankelijk vanuit wat we nu de 'master bedroom' noemen.

Verdieping

Ook was een grote open haard in de woonkamer aanwezig. Het huis heeft, gelukkig, altijd een spouwmuur gehad.

Wegens financiële problemen werd het originele ontwerp niet geheel uitgevoerd. De opdrachtgevers hebben uiteindelijk zelf nooit gewoond in het huis, dat pas in 1967 werd opgeleverd. Rietveld overleed in 1964 en heeft het dus niet voltooid gezien. Toen mijn ouders huis Nuesink in 1971 kochten, waren zij de derde eigenaren en werd ons gezin de tweede bewoner. Op dat moment had zich al een bekend Rietveldprobleem voorgedaan: het glazuur op de wit/grijze stenen van de buitengevel bleek niet vorstbestendig en was derhalve deels gebarsten. Ik heb hierover brieven teruggevonden uit 1969: het huis was toen dus pas twee jaar oud! Dit was overigens het gevolg van een bezuinigingsmaatregel van Nuesink: er was een goedkopere steen gebruikt dan gepland. Bij de in 1971 overeengekomen koopsom was ingecalculeerd dat dit probleem verholpen zou worden.

Het was geen toeval dat de keus van mijn ouders was gevallen op zo'n strak huis. Zij waren uitdrukkelijk op zoek naar een moderne woning in of direct nabij Amsterdam. In hun nalatenschap trof ik verscheidene boeken aan over nieuwe, onder architectuur gebouwde woningen; maar ook in de wijde omgeving gemaakte foto's van dergelijke panden, die kennelijk voldeden aan hun wensbeeld.

Op het moment van de koop waren echter noch De Stijl noch Rietveld alom bekende namen. Dat mijn ouders een *Rietveld*huis kochten, zei niemand eigenlijk iets. Daardoor ontbrak toentertijd ook het besef dat stijlgetrouw herstel wenselijk zou kunnen zijn. Zo werd besloten om de complete buitengevel te verwijderen en te vervangen door een nieuwe.

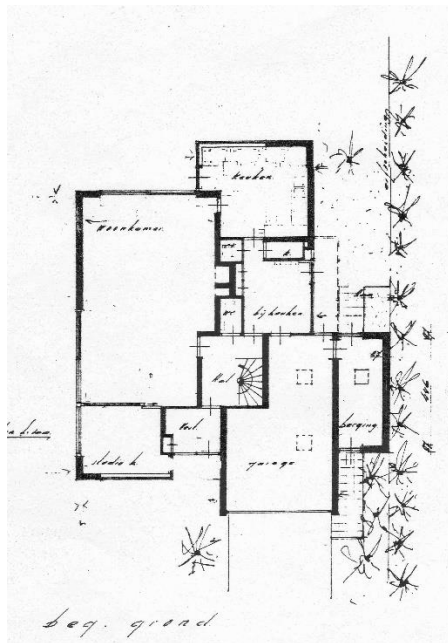

Buitenmuur verwijderd

Dat is nog eens iets anders dan wat ik nu tegenkomen binnen de Vereniging Rietveldhuizen VvE, waar ik zie dat individuele geglazuurde stenen worden vervangen. Ik kan niet meer achterhalen op basis van welke overwegingen de keus op vrij ruwe, gele bakstenen in plaats van gladde witte is gevallen. Overigens heeft Rietveld zelf gele bakstenen gebruikt. Huis Muus in Utrecht bij voorbeeld is ook grotendeels opgetrokken uit gele, zij het gladdere baksteen dan mijn ouders kozen.

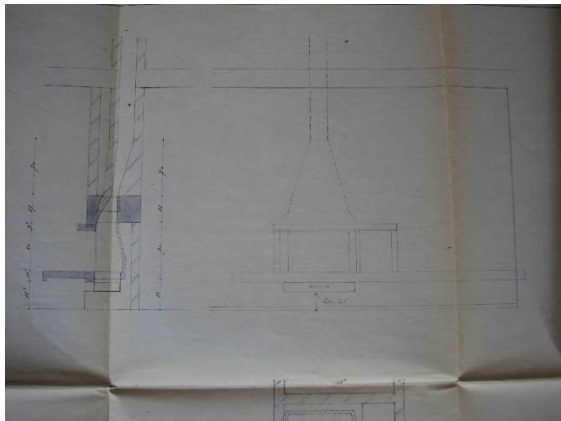
Tijdens de werkzaamheden aan de buitenmuur onthulde zich ook een ander bekend Rietveldprobleem: een ondeugdelijke dakconstructie. Deze tegenvaller werd ontdekt doordat een van de bouwvakkers door het dak zakte omdat enkele balken volkomen waren verrot! Achteraf is het nog steeds onbegrijpelijk dat zoiets in zo'n korte tijd heeft kunnen ontstaan. Door Rietvelds overlijden en kort daarna ook Van Dillen overleed voordat de bouw was voltooid, werd het tekenwerk voor de feitelijke bouw overgelaten aan bouwkundig bureau Maessen. Je zou dus verwachten dat dergelijke problemen op technisch vlak niet zouden ontstaan. Ditzelfde geldt voor de even oude woningen aan de Straat van Mozambique, die eveneens dakproblemen ondervonden enkele jaren nadat deze zich hadden geopenbaard in het huis Nuesink.

Hoe dan ook, het dak is, inclusief isolatie, vervangen. Tegelijk met deze bouwactiviteiten werd ook aan de noordzijde van het huis vast aan de garage een berging gebouwd.

Begane grond

Deze werd uitgevoerd in dezelfde zwarte steen als van het deel van de begane grond waar geen verdieping op is gebouwd. In de voorgevel springt de ingang van deze berging terug, zodat het aanzicht nauwelijks is veranderd. In de achtergevel viel de achterzijde van de berging gelijk met het daar al enigszins uitstekende deel van de garage die weer aanzienlijk terugvalt ten opzichte de rest van de achtergevel. De bouwvergunning voor alle veranderingen aan het exterieur werd indertijd door de gemeente Amstelveen zonder problemen verleend. Het huis was en is geen monument. Intussen werd in de woonkamer de forse openhaard verwijderd en dubbel glas aangebracht.

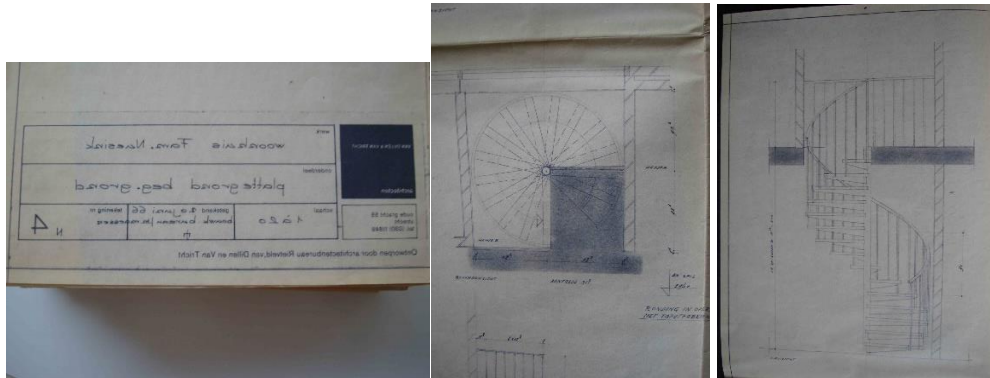
Tekening open haard

In de 'blauwe badkamer' werd de gasboiler, die voor het openslaande raam stond, naar beneden verplaatst. Zo ontstond er ruimte voor het plaatsen van nog een bad. Daarnaast werd een nieuw balkonhek geplaatst. Voor zover ik weet, week dit af van het oorspronkelijke, maar ik kan hier geen informatie over vinden.

In de woonkamer kwam een grote glazen schuifdeur waarmee een smaller deel kon worden afgescheiden. Oorspronkelijk had hier een foielelijke plastic harmonicadeur gezeten: kennelijk ook een bezuinigingsmaatregel. Op de tekeningen staan namelijk twee stel openslaande deuren. Met het aanbrengen van de schuifdeur is waarschijnlijk juist wel een Rietveld element toegevoegd, zij het dat

het gebruikte teakhout blank bleef en nooit (wit) is geschilderd. De schuifdeur heeft dezelfde uitvoering met het van-vloer-tot-plafond glas, als de vijf zeer grote ramen in de gevels van de woonkamer. Er was gekozen voor een geluiddichte oplossing omdat lange tijd de vleugel in het afgescheiden deel stond en zo studeren zonder heel veel overlast te veroorzaken mogelijk werd.

Er zijn behoorlijk wat originele tekeningen bewaard gebleven.

Tekeningen spiltrap

Deze zijn behalve genummerd ook gedateerd. Hier vallen verschillende zaken op. Om te beginnen zijn verscheidene elementen pas in de loop van 1967, toen de bouw dus al vergevorderd was, getekend. Voorbeelden hiervan zijn de openhaard en notabene het boodschappenkastje. Dit laatste is ook weer niet conform specificatie uitgevoerd (nl. zonder verstelbare planken, en met maar een plank in plaats van twee). Verder is sprake van enige mate van 'serieproductie'. D.w.z. dat op diverse tekeningen van details staat vermeld dat deze m.n. behalve voor het huis Nuesink ook voor de huizen Dolk en/of Wijs en/of Engelhard (de drie opdrachtgevers in de al genoemde Straat van Mozambique) waren gedacht. Dit betreft bijv. de granito dorpels, stalen omrandingen van deurmat en roosters (ik neem aan de convectorroosters in de woonkamer), en een 'deksel koekoek'.

Meervoudig gebruik van een ontwerp of idee kwam wel vaker voor. Zo komt de spiltrap in behalve de Amstelveense huizen ook in vrijwel dezelfde uitvoering voor in o.a. de huizen Theissing en Muus (Utrecht). Er zijn wel verschillen in de details, d.w.z. de constructie is hetzelfde, maar de dimensionering varieert. Die variatie betreft ook het hekwerk aan en rond de trap. Overigens heb ik me wel altijd afgevraagd waarom de rondingen (in de leuning) in het huis Nuesink zijn afgeplat. Ik vond dit niet zo 'des Rietvelds', en het blijkt niet op de tekening te staan. Paste het niet?

Spiltrap

Tussen alle tekeningen bevond zich ook een A4 met daarop kleine staaltjes vloerbedekking en verfkleuren geplakt. Ik denk niet dat deze ooit in het huis zijn aangebracht. Althans ik kan me niet herinneren dat, voordat het huis in 1971 grondig werd geschilderd en opnieuw gestoffeerd, deze toch wel opvallende kleuren aanwezig waren.

Originele kleuren interieur

Mijn ouders hebben ruim 50 jaar in dit huis gewoond, beiden (vrijwel) tot hun dood. 'De Roos' was gedurende zeven van mijn tienerjaren mijn ouderlijk huis. Mijn iets jongere zus verbleef er enkele jaren langer. Indertijd was de hoekkamer met ramen op het oosten en zuiden op de eerste verdieping mijn kamer. Ik heb het altijd geweldig gevonden hoe de opkomende zon al vroeg de kamer in scheen. Later, toen ik eenmaal het Rietveld-Schröderhuis kende, vond ik het jammer dat ik niet ook op de hoek zo'n stolpraam had gehad, zodat bij opening een groot gat in de gevel ontstaat.

Keuken

De keuken is plezierig ruim. Het is een zogenoemde Amerikaanse keuken, met greeploze deurtjes van formica in houtprint en naast een grotendeels RVS aanrecht ook een deel van het werkvlak in middengroen kunststof. Een merkwaardige stijlbreuk. Er zaten in 1967 al een vaatwasser en een afzuigkap in. Hoewel inmiddels behoorlijk gedateerd, is er, m.u.v. deze beide apparaten, in al die tijd niets aan gewijzigd. Mijn moeder vond de keuken zo voldoen.

De inrichting is altijd modern geweest. Vooral mijn vader was al vroeg een voorstander van Goed Wonen. Sinds hun trouwen in 1955 kochten mijn ouders hedendaagse meubelen. In huis Nuesink is de inrichting in m.n. de woonkamer in de loop van de tijd enkele malen grootscheeps veranderd.

Huidige woonkamer

Woonkamer jaren 60

Wat bleef was de doorzichtigheid die het huis zelf ook eigen is. Dit gekoppeld aan het hoge plafond in deze ruimte maakte de woonkamer op elk moment van de dag een buitengewoon prettige verblijfsruimte.

Door de enorme ramen is van hieruit ook goed zicht op de tuin. Wie hiervoor tekende is mij onbekend. Het oorspronkelijke ontwerp met veel vierkante borders omgeven door grinttegels is overwegend nog aanwezig.

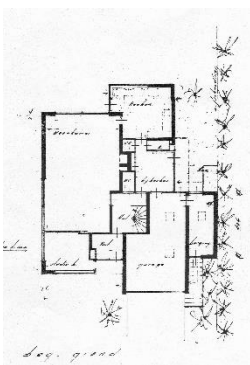

Exterieur westgevel

Wel zijn beide terrassen aan de zuid- en westzijde later vergroot en voorzien van gladde, lichte tegels; enkele paden zijn verbreed. Aan de voorzijde is een perk vervangen door gras; dit ook vanwege de toegankelijkheid van de vlaggenmast. Verder is een deel van het gazon opgeofferd ter vergroting van de grote border aan de westzijde, de 'achtertuin'. Hier grenst de tuin aan openbaar groen (struiken en gras) dat weer overgaat in sierwater met daarachter weer plantsoen en een voetpad. Zeker sinds de coniferenhaag op de erfgrans is weggehaald, is het uitzicht vrij maar nog steeds zonder inkijk van overburen.

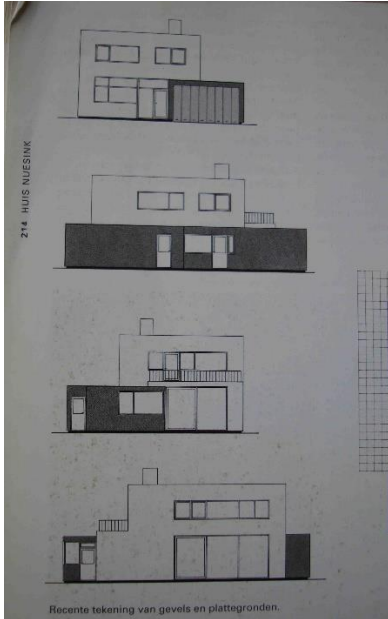
Na het overlijden van mijn ouders is het huis per september 2024 verkocht. De nieuwe eigenaren, een echtpaar met jonge kinderen, gaan het huis aan de eisen van de moderne tijd én aan hun wensen aanpassen. Hierdoor zal het opnieuw veranderen. Maar het zal ongetwijfeld een bijzonder huis blijven, waar het plezierig wonen is.

Wat ik persoonlijk heb 'overgehouden' aan het wonen in een Rietveld-huis is een groeiend besef van hoe prettig het was om erin te wonen én een 'besmetting' met het 'Rietveldvirus': een grote interesse in de figuur en het werk van Rietveld inclusief belangstelling voor De Stijl in het algemeen. Verder was het bijzonder dat ik enkele tientallen jaren toegang had tot twee Rietveldhuizen: mijn vorig jaar overleden schoonmoeder heeft tot 2021 in huis Max in Amersfoort gewoond. Een ongelooflijk toeval.

Begane grond

Het aanzicht van de noordgevel klopt niet helemaal: de meest linkse deur heeft nooit bestaan.

De noordgevel is op de tekening de tweede van boven.